

D E ZONDE VAN KAÏN

Hoe gelovigen de invasie van Oekraïne
duiden en ermee omgaan

Dit artikel in de rubriek 'Venster op de wereld' is een vervolg op dat van vorig nummer. Na de vrij neutrale titel 'Spanningen in en rond Rusland', zou 'De Russische inval in Oekraïne' een iets meer partijdig opschrift kunnen geweest zijn voor de bijdrage in deze editie van Golfslag. Ik koos echter voor een duidelijke stellingname: 'De zonde van Kaïn'. Zo duiden de bisschoppen en de gelovigen van de Russisch-orthodoxe Kerk in Oekraïne het conflict. Dat is aan bijna iedereen voorbijgegaan, toch is het een zeer nauwkeurige omschrijving van het overwegend gevoel bij al wie er persoonlijk door geraakt wordt. Vandaar de vrij ruime aandacht in dit artikel voor het aanvoelen en de standpunten van de verschillende kerken. De economische en politieke aspecten komen wat minder aan bod en dan gaat het vooral over de manier waarop daarover bericht wordt. De snelle massamedia zijn beter uitgerust om het publiek voortdurend

op de hoogte te houden. De lezer moet natuurlijk alert blijven. In een oorlog brengen de strijdende partijen altijd een eigen verhaal. Dat van Rusland is zo overdreven propagandistisch dat niemand er iets mee aan kan, met inbegrip van de modale Rus. Het verhaal van het Westen is meer genuanceerd en waarheidsgetrouw, maar toch blijft het belangrijk om te achterhalen wie waarmee zijn voordeel doet. Daarom moeten we op zoek naar wat in de oorlogsverslaggeving uiterst zelden naar voren gebracht kan worden, maar essentieel is voor wie naar vrede streeft: feiten die door niemand tegengesproken worden.

FEITEN

Als ervaren diplomaat gaf Antonio Guterres, de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, aan hoe je een gesprekspartner over feiten polst. Hij deed dat na een onderhoud met de minister van Buitenlandse Zaken van Rusland begin mei in Moskou. Hij vroeg hem hoeveel Oekraïense soldaten in Rusland strijd leverden, welke steden zwaar beschadigd waren, enz. Lavrov moest toegeven dat er omzeggens geen waren. En hoeveel Russische soldaten vechten er in Oekraïne? Hoe is de regio rond Kiev eraan toe? Een duidelijk antwoord was er niet, maar de minister kon niet ontkennen dat de soldaten van zijn land een militaire operatie uitvoerden in Oekraïne. Is dat dan geen soevereine staat die lid is van de VN? Ja, dat moest hij toegeven. Of je nu over een militaire operatie spreekt of over iets anders, betoogde de secretaris-generaal, het Russische leger is ongenood aan het vechten in een andere soevereine staat. Dat is

een schending van het charter van de VN. Een feit dat ook Rusland niet kan negeren. Op het eerste gezicht lijkt dit een onnozele discussie waar niemand iets aan heeft, toch kan deze vaststelling een essentiële rol spelen in toekomstige onderhandelingen en zeker wanneer het ooit tot rechtszaken zou komen.

Een tweede feit dat Rusland niet kan negeren is dat het thuisfront niet mag weten wat de eigen militairen in het buurland aan het uitspoken zijn. Wanneer een land bij wet bepaalt dat wie afwijkt van het officiële verhaal, tot vijftien jaar gevangenis kan veroordeeld worden, weet je dat de leugen tot waarheid gepromoveerd wordt en de overheid zelf de feiten bepaalt. Met andere woorden: je komt niets te weten. *Er gaapt dus een enorme afgrond tussen de belangen van de leiders en die van het volk.* Er wordt zelfs geen moeite gedaan om het officiële verhaal geloofwaardig te doen overkomen. Je dient het te herhalen of je gaat

eraan. Punt! Wanneer Russische familieleden van Oekraïners hun aan de telefoon vertellen dat Rusland hen komt redden van de nazi's en onder geen beding van die versie willen afwijken, geven ze aan dat ze vast geloven dat de veiligheidsdiensten hen zullen weten te vinden wanneer ze iets anders zeggen of enig meevoelen tonen. Wat ze echt denken weet je niet. Van zodra een kritische vraag beantwoord moet worden, loopt het mis. Dat gebeurt natuurlijk alleen buiten Rusland. Zo verzon Lavrov een antwoord op de opwerping dat het toch nogal kras is iemand van Joodse origine (Zelensky) voor te stellen als een nazileider. Wis-

ten die critici dan niet dat Hitler zelf van Joodse afkomst was? Dat schoot bij Israël in het verkeerde keelgat, een van de weinige landen met internationale invloed dat een soort welwillende neutraliteit aanhoudt. Het moet aan boord gehouden worden en dus verontschuldigde Poetin zich bij Israël. Lavrov had zijn mond voorbijgepraat. Lavrov had eenvoudig gezegd wat hem opgedragen werd, goed dat Poetin zich verontschuldigde, hij is de opdrachtgever. Wie de leugens opstapelt, licht vroeg of laat de sluier op die hij over de waarheid gooide.

Geen wonder dus dat Bellingcat, een internationaal netwerk van onderzoeksjournalisten dat vooral aan *factchecking*¹ doet, als een bijzonder lastige luis in de pels ervaren wordt. Er moeten nogal wat Russen goed vertrouwd zijn met dit netwerk en de interne veiligheid weten te omzeilen, want af en toe wordt publiek een antwoord gegeven op wat daar te vinden is, maar in theorie voor niemand bereikbaar mag zijn. Soms ook op wat daar niet te vinden is. Begrijpend lezen is niet de sterke kant van de veiligheidsdiensten. Zo had Bellingcat gemeld dat zelfs de *Kremlingezinde elite* nooit over de op handen zijnde militaire operatie ingelicht werd. Volgens de of-

¹ *Factchecking*: nagaan of een feit echt een feit is.

ficiële woordvoerder van het Kremlin had Bellingcat het verkeerd voor: de *naaste medewerkers van de president* werden wel ingelicht. Over die groep had het netwerk nooit iets gezegd, wel over een veel ruimere groep van sympathisanten. Af en toe heb je geluk en word je op je wenken bediend. Er komt een antwoord op een vraag die je nooit gesteld hebt en je komt dichterbij de waarheid. Zo is het nu duidelijk dat enkel een zeer selecte groep bij het opzet betrokken was, de rest van het land werd er buitengehouden en werd enkel verondersteld de overwinning toe te juichen. Dat is nu dus ook openbaar gekende informatie en een feit!

KIRILL

De patriarch van Moskou behoort tot de kring van naaste medewerkers die ruim op voorhand wisten dat de invasie zou plaatshebben. Hij was echter de laatste kerkleider om zich over de *speciale militaire operatie* uit te spreken. Enkele bisschoppen en meer dan vierhonderd priesters en diakens van zijn kerk schreven dan zelf maar een open brief (2 maart). Zij verwezen naar de oorlog die een onnoemelijk lijden veroorzaakt voor onze 'onschul-

dige Oekraïense broeders en zusters'. De brief eindigde met een oproep tot al wie deze oorlog een halt kon toeroepen. De leiders van zowat alle kerken die zich op de een of andere manier verbonden voelden met het patriarchaat, hadden Kirill al opgeroepen iets te ondernemen of zich toch tenminste uit te spreken. Sommigen vermoedden al dat het stilzwijgen van de patriarch betekende dat hij de hele operatie goedkeurde. Aartsbisschop Stanislaw Gadecki, voorzitter van de bisschoppenconferentie van Polen, verwees zelfs naar een mogelijke veroordeling door een internationale rechtbank, eraan toevoegend dat als Rusland erin zou slagen die af te wenden, het in geen geval zou ontkomen aan het oordeel van God.

Op 6 maart, de zondag van vergeving² in de oosterse kerken, kwam het antwoord. De priesters hadden op een gebaar van verzoening gerekend, maar kregen een verbitterde patriarch te horen. Hij had het over een oorlog die de politieke overtuigingen ver overstijgt. *Het heil van de mensheid stond volgens Kirill op het spel en daarom had de militaire operatie een metafysische betekenis*. De gayparades hebben immers aangetoond dat

² De zondag voor het begin van de orthodoxe vasten. Een dag om zeker een kerkbezoek te brengen en om vergeving te vragen voor jezelf, je familie, vrienden, enz. De aangewezen weg dus naar Pasen.

de zonde deel uitmaakt van het menselijk gedrag. Rusland heeft de strijd aangebonden tegen de trawanten van de homoseksuelen, want dat zijn de leiders van het Westen wel dege-lijik. Hij voegde er nog aan toe dat zij geprobeerd hebben om de Donbas te vernietigen, omdat die oostelijke regio van Oekraïne weigerde de waarden te aanvaarden van wie menen de wereld te kunnen regeren.

Een betere manier om zichzelf te isoleren kon de patriarch onmogelijk bedacht hebben. Hij herhaalde eenvoudig het officiële discours en speelde opportunistisch in op de openbare afkeer

van homo's in zijn land. De unanieme verontwaardiging van de leiders van de andere kerken had hij allicht voorzien en kon hij zelfs plaatsen in het eigen verhaal. Dat heel wat leden van zijn eigen clerus hem afvielen, was een bittere pil. Meer dan twintig bisschoppen van zijn eigen kerk in Oekraïne gaven hun priesters de toestemming om Kirill niet langer te gedenken gedurende de liturgie. Hij kan geen teken van eenheid meer zijn! De gelovigen van zijn eigen kerk worden brutaal uitgemoord en hij doet alsof er niets aan de hand is. Hij ziet niet eens dat Rusland dood en verderf zaait in zijn eigen kudde en begint dan te zeuren over de gayparade. Komaan! In deze kringen gaat men er zelfs vanuit dat Kirill de auteur is van de ideologische rechtvaardiging van de invasie. Hij keurt die niet alleen goed, maar heeft die mee bedacht. Aan hun inschatting van de situatie gaat men dikwijls voorbij. Het gaat om een kleine groep die strategisch onbelangrijk is. Echt het verschil maken zullen zij wellicht niet, maar je vangt er een wel glimp op van wat de doorsneegelovige echt denkt. En dat is belangrijk.

Kaïn

De priesters en diakens van de Russisch-orthodoxe Kerk in Rusland en Oekraïne spreken een heel andere

taal dan hun patriarch. Zij werpen zich niet op als vertegenwoordigers van wie dan ook, maar spreken in eigen naam en vanuit het evangelie. Na een korte waarschuwing over de onontkoombaarheid van het laatste oordeel, evoceren ze de lijdensweg van hun broeders en zusters in Oekraïne, die volgens hen niets verkeerd gedaan hebben. Onschuldigen worden op de meest brutale wijze afgemaakt. Dat kan op geen enkele manier gerechtvaardigd worden! Dan gaan hun gedachten naar de nasleep van de oorlog. Hoe zullen we onze broeders en zusters uit Oekraïne nog ooit recht in de ogen kunnen kijken na wat onze eigen zonen en neven daar aangericht hebben? Hoelang zal het duren voor de jongere generaties opnieuw respect voor elkaar kunnen opbrengen? Is het dan zo moeilijk om te aanvaarden dat de Oekraïners het recht hebben hun eigen keuzes te maken? God heeft ook hen als vrije mensen geschapen.

In het kader van de zondag van vergeving, herinneren ze eraan dat vergeving mogelijk is. Dan moet het vechten wel ophouden en de aanvaller oprecht vergiffenis vragen aan wie hij veracht, gebrutaliseerd of omgebracht heeft. Illusies maken ze zich niet, want ze halen de onheilspellende woorden aan van God tot Kaïn die uit jaloezie zijn jongere broer omgebracht heeft: *Wat*

heb je gedaan? Hoor toch hoe het bloed van je broer uit de aarde naar mij schreeuwt. Daarom: vervloekt ben jij! Ga weg van deze plek, waar de aarde haar mond heeft opengesperd om het bloed van je broer te ontvangen, het bloed dat jij vergoten hebt. (Gn 4,11). Ze voegen er nog aan toe: *Je mag er toch niet aan denken dat deze woorden van de Heer aan jou persoonlijk zouden kunnen gericht zijn.* Op die manier geven ze aan hoe hun gelovigen die weten wat er echt gebeurt, zich voelen. De leiders van hun land zijn al lang jaloezie op Oekraïne en proberen het nu uit te schakelen. De zonde van Kaïn dus. Daar willen ze op geen enkele wijze deel aan hebben. Zonder omhaal van woorden, zonder allerlei rechtvaardigingen, wordt hier de kern van de zaak weergegeven door mensen die weten wat oorlog is.

ORTHODOXEN

In alle eerlijkheid moeten we hier vermelden dat metropoliet Onufri Berzovski, de leider van de Russisch-orthodoxe Kerk in Oekraïne, als eerste de metafoor van de zonde van Kaïn gebruikt heeft in een oproep tot Poetin. Hij had het over *beide volken voortgekomen uit de doopvont van de Dnjepr, die rood kleurde van het bloed van de broedermoord, een herhaling van de zonde van Kaïn.* Ook hij weet hoe zijn

gelovigen het conflict zien. Zij behoren immers tot de eerste en meest talrijke groep slachtoffers. Uitgerekend de regio waar zij in de meerderheid zijn, wordt totaal vernield. Met bevrijding heeft dat niets van doen. Wraak is het, wraak van het Russisch imperium op wie zich niet laat intimideren en onderwerpen. De metropoliet kan het

verhaal van Rusland niet aanhouden en hij mag evenmin de schijn van collaboratie wekken. Hij deed niet alleen een oproep tot Poetin, maar hij keurde ook gebeden goed voor het Oekraïense leger, om kracht voor het land en het volk, de overwinning en de vrede.

Zijn clerus gaat nog een stuk verder. Kirill mag dan beweren dat hij jurisdictie heeft over alle orthodoxen in Oekraïne, in werkelijkheid heeft hij opgehouden hun herder te zijn. Zijn gelovigen worden met duizenden tegelijk afgeslacht en dat raakt hem niet eens! Nu zijn naam in meer dan twintig bisdommen niet langer in de liturgie vermeld wordt, gaan er stemmen op om alle banden met Moskou te verbreken. Parochies gaan over naar de autocefale¹ Oekraïens-orthodoxe Kerk. Die staat natuurlijk pal achter de eigen regering en zou een wetsvoorstel genegen zijn dat de Russisch-orthodoxe Kerk in Oekraïne verbiedt. Mede op aanraden van het Vaticaan is daar niet verder op ingegaan. De andere orthodoxe kerken blijven het patriarchaat in Moskou bestoken met vredesoproepen, maar zonder resultaat. Zij worden daarin bijgetreden door de andere christelijke kerken en geloofsgemeenschappen. In de Wereldraad van Kerken stelden meerdere leden voor om het patriarchaat van Moskou uit te sluiten. Daar wordt voorlopig niet op ingegaan, maar het doet de oecumene zeker geen goed. In dit hele verhaal valt op dat de kerkleiders, met uitzondering van Kirill, in de eerste plaats aan het lot van de bevolking denken en zich verhouden van welk politiek discours dan ook.

¹ Autocefaal: zelfstandig, die niet onder een hogere bestuursvorm valt

Er wordt daarbij zelfs aan de vijand gedacht. Zo kondigden grootaartsbischop Svyatoslav Sjevtsjoek van de Oekraïens-katholieke Kerk en metropoliet Epifanij van de autocefale kerk aan dat ze de families van gedode Russische soldaten zouden helpen om de stoffelijke overschotten van hun dierbaren te repatriëren. Zij weten uit ervaring dat Rusland zich van de gesneuvelden weinig of niets aantrekt, wat de nabestaanden ten diepste kwetst. Vandaar dit gebaar van oprecht meevoelen dat tegelijk een scherpe kritiek op het Kremlin inhoudt. De boodschap van Sjevtsjoek in het Russisch op internet luidt letterlijk: *Als iemand uit Rusland het contact heeft verloren met zijn kinderen of echtgenoot 'die naar Oekraïne zijn gestuurd om te worden gedood', kunnen zij volgend telefoonnummer bellen ...* De diensten van de kerk gaan dan op zoek naar de vermiste en zorgen voor informatie en, indien nodig, voor repatriëring van het lichaam.

KATHOLIEKEN

Over de prachtige manier waarop de katholieken van de buurlanden, vooral Polen, de Oekraïense vluchtelingen onthaald hebben, werd in andere media al uitvoerig bericht. Ik beperk mij tot enkele gedachten. Er is zelfs een vlotte doorstroom naar andere landen

van de Europese Unie. De nationale Caritasafdelingen hebben er alles aan gedaan om in samenwerking met de burgerlijke overheid en al wie op zijn of haar manier wil bijdragen, deze mensen een tweede thuis te bieden. Dat deze solidariteitsgolf geen oppervlakkige bevinging was, wordt overtuigend aangetoond door de afwezigheid van vluchtelingenkampen. Deze door oorlog getraumatiseerde mensen worden niet ergens weggestopt, maar onmiddellijk in de maatschappij opgenomen: families, kloosters, bezinningshuizen, gebouwen van de overheid, enz. Bitter om wat hen overkomen is en doodsbang voor wat komen zal, worden zij warm onthaald en altijd bij iemand ondergebracht. *Ervaren hoe iedereen met je bezig is, van alles gaat regelen, je wat te eten en te drinken geeft, dat doet enorm deugd wanneer je pas uit de hel ontsnapt bent.* Op die manier gaf Ludmila Opanasuk het gevoel van haarzelf en haar lotgenoten weer. Evangelie, goed nieuws is dat.

Heel wat mensen in ons land hebben eveneens vluchtelingen gastvrijheid geboden. Problemen zijn er natuurlijk ook, maar op dit ogenblik wil niemand daarover zeuren. In een euforisch klimaat is de verleiding groot om te snel te gaan, om met sterke symbolen uit te pakken, om overal uit te schreeuwen

dat vrede niet alleen mogelijk is, maar ook daadwerkelijk bestaat. Zo hadden de organisatoren van de jaarlijkse kruisweg in het Colosseum in Rome twee vriendinnen, een Oekraïense en een Russische verpleegster, bereid gevonden om samen het kruis te dragen van de twaalfde naar de dertiende statie, waar dan de volgende overweging zou voorgelezen worden: *Dood alom! God, waar ben je? Wij willen ons vroegere leven terug. Wat deden wij verkeerd? Waarom heb je onze families zo brutaal uit elkaar gerukt? Wij weten dat je liefde bent, maar wij ervaren dat nu niet en dat drijft ons tot wanhoop. Maak van ons mensen die vrede brengen, broeders en zusters die heropbouwen wat bommen vernield hebben.* De gelovigen van de Oekraïens-katholieke Kerk waren niet blij met dat plan en hun grootaartsbisschop vroeg om het niet uit te voeren. Veel te vroeg voor de mensen in Oekraïne! Niemand is daar aan toe wanneer de bommenregen aanhoudt! De bezinning werd vervangen door een *stilte die meer zegt dan woorden*, maar de beide verpleegsters droegen toch samen het kruis. Het is belangrijk dat we *met* deze mensen op weg gaan, maar soms vergeten we dat en willen we alles voor hen of zelfs in hun plaats doen. Een voortdurende oefening in onderscheiding is daarom noodzakelijk. Niet om ons te ontmoe-

digen, maar om ons nog dichter bij deze mensen te brengen.

FRANCISCUS

Paus Franciscus heeft maar één prioriteit: een einde maken aan de oorlog. Hoe je het ook draait of keert, zegt de paus, de gewone mensen lijden altijd het meest onder een oorlog. Daarom alleen al kan hij nooit rechtvaardig of goed zijn. Dat de paus aan de kant van de slachtoffers staat en alle initiatieven om hen te helpen van harte steunt, kan niet betwijfeld worden. In alle ontmoetingen met hen, zet hij altijd opnieuw hun waardigheid in de verf. Als broeders en zusters moeten we hen zien en ook behandelen. Dat hij niets van wapens wil weten is alom bekend. Hij voelt de machteloosheid waartoe hij nu veroordeeld is dan ook uiterst pijnlijk aan. Tot alles is hij bereid, van alles heeft hij ondernomen, maar de oorlog gaat door. De wapenwedloop heeft enorme proporties aangenomen en de vredesgedachte werd gewoon op de achtergrond verdrongen. Toch wil hij die blijven uitdragen tegen alles en iedereen in, omdat het evangelie dat vereist. Wie in uiterste nood verkeert, richt zich tot hem en hoopt dat hij toch iets kan doen. Tevergeefs, en dat doet pijn.

In een interview met Luciano Fontana³ laat hij de lezer voelen hoe hij deze situatie ervaart. Hij kan een en ander doen dat zich buiten het bereik van andere kerkleiders bevindt: diplomatieke kanalen gebruiken om de leiders rechtstreeks aan te spreken. Met Zelensky lukt dat vrij goed, met Poetin niet. Alles heeft hij in het werk gesteld: de Russische ambassade bezocht⁴, met de patriarch gepraat, kardinaal Parolin een boodschap laten overbrengen dat hij bereid is naar Moskou te gaan. Franciscus is tot alles bereid om een einde te maken aan wat hij een uiterst brutale oorlog noemt. Hij weet natuurlijk dat dit interview in Rusland aandachtig gelezen zal worden en hij maakt een opening naar de Russische president. Die is blijkbaar zeer boos. Franciscus weet niet waarom, maar vraagt zich luidop af of dat iets te maken zou kunnen hebben met *het geblaf van de NAVO aan de poorten van Rusland*. Een rechtstreeks antwoord komt er niet, maar Moskou maakt wel gebruik van de woorden en de gebaren van de paus voor eigen doeleinden.

Het patriarchaat laat geen gelegen-

heid voorbijgaan om vriend en vijand ervan te overtuigen dat het Vaticaan een bondgenoot is. Franciscus en Kirill zijn broeders en voeren dezelfde strijd tegen het kwaad. Het bezoek van de paus aan de Russische ambassadeur bij de Heilige Stoel wordt in de religieuze en staatsmedia uitgelegd als een poging om zich correct te informeren, iets wat in het Vaticaan zelf niet zou kunnen. Het bezoek van nuntius Giovanni D'Aniello aan de patriarch wordt op dezelfde manier geduid: een gesprek tussen bondgenoten. De Russische Academie voor Wetenschappen legt uit dat de katholieke kerk toelaat dat nationale kerkleiders, zoals aartsbisschop Gadecki, een eigen partijdig standpunt innemen, maar dat de paus neutraal blijft. De patriarch doet volgens de Academie net hetzelfde! Op die manier wordt de oproep van metropoliet Onufri radicaal gerealiseerd. Dat Franciscus iets opperde over het geblaf van de NAVO, wordt in het lang en het breed uitgesmeerd, maar dat hij zei dat Kirill niet de loopjongen van de president mocht worden, werd door niemand gehoord. Opmerkelijk! De katholieke kerk die door de Russische media vroeger als

³ Luciano FONTANA, *Intervista a Papa Francesco : 'Putin non si ferma, voglio incontrarlo a Mosca. Ora non vado a Kiev' (Interview met Paus Franciscus : 'Poetin stopt niet. Ik wil hem in Moskou ontmoeten. Naar Kiev ga ik nu niet')* in *Corriere della Sera*, 3 mei 2022

⁴ Een afwijking van het protocol bedoeld om het ego van Poetin te strelen. Een staatshoofd ontbiedt normaal een ambassadeur, maar gaat hem niet zelf opzoeken.

eerder vijandig afgeschilderd werd, is nu een bondgenoot. Dat kan een troef zijn, maar evenzeer een vloek.

Franciscus is goed op de hoogte van wat in Moskou verteld wordt. Hij weet ook dat de diplomatieke weg een uiterst glibberig pad is. Je bent nooit zeker van het resultaat. Hij vertrouwt op de ervaring en het inzicht van kardinaal Parolin. Naar Kiev gaat hij niet. Hij stuurde al twee kardinalen: Michael Czerny, de prefect van het dicasterie¹ voor de Promotie van de Integrale Menselijke Ontwikkeling en Konrad Krajewski, zijn aalmoezenier, om zijn solidariteit met Oekraïne te betuigen. Hij had ook meerdere gesprekken met de president. Maar er nu een bezoek brengen zal daar weinig aan toevoegen. Naar Moskou gaan, dat zou wel iets kunnen opleveren. Hij wil het risico nemen, meer kan hij echt niet doen. Van de andere kant wil hij niet oproepen om op te houden met het sturen van wapens. Toegegeven, hij is altijd tegen de wapenwedloop geweest, maar hij moet rekening houden met het eerste feit waarmee ik dit artikel opende: Oekraïne wordt aangevallen. Je kan toch niet weigeren een slachtoffer te helpen zich te verdedigen! Zoals velen worstelt hij met de werkelijkheid. Ook hij maakte

gebruik van de metafoor van Kains broedermoord. Hoe je er concreet mee moet omgaan, is voorwerp van dagelijkse onderscheiding.

POLITIEK

Een veel geciteerde uitspraak van paus Franciscus luidt: *In een oorlog zijn er geen winnaars, alleen verliezers*. Met politici is dat anders gesteld: vrede of oorlog, zij winnen altijd. De waarheid ligt daar ergens tussen. Zeker is dat de vredesgedachte de grote verliezer is. Er wordt nog wel eens naar verwezen, maar dan uit eigenbelang, zoiets in de zin van: Laat mij winnen, dan zal er vrede zijn. De wapenwedloop die enige tijd afgeremd werd dankzij de inspanningen van activisten en denkers die er alles aan deden om de vrede te promoten, kan nu opnieuw ongeremd zijn gang gaan. De wapenproducenten kunnen als winnaars beschouwd worden ... De wereldeconomie is dan weer een verliezer. In tijden van oorlog wordt die ontregeld en moet ze zichzelf opnieuw uitvinden. Op termijn lukt dat wel, maar dat betekent dat de zwaksten in de tussentijd zware tijden tegemoetgaan. Bedenk daarbij dat wanneer goederen duurder worden bij ons, diezelfde dingen elders eenvoudig niet langer beschik-

¹ Dicasterie: binnen de katholieke kerk onderafdeling van de Romeinse Curie

baar zijn. Dat geldt ook voor voedsell. Ook een verliezer dus. Wereldwijd is honger nog geen winnaar, maar hij is aardig op weg om dat te worden.

Over de machtsverhoudingen in de wereld kan hier niet veel gezegd worden, dat zou te veel ruimte innemen. Toch iets over de direct betrokkenen. Hoe staan zij er voor? Oekraïne is gedeeltelijk vernietigd en betreurt tienduizenden doden. Het heeft wel de reputatie verworven van een dynamisch volk met een competent leger dat de aanvaller met succes het leven moeilijk maakt. Het heeft een golf van solidariteit op gang gebracht en ontvangt steun op alle mogelijke vlakken, wat het ook zeer afhankelijk maakt. Een preciaire situatie. Rusland telt eveneens veel doden, vooral bij de legerleiding. Militair slaat het een mal figuur en dat versterkt het beeld van Rusland als brutale pestkop. Niet dat iemand in de regio daar ooit aan twijfelde, maar nu wordt het voor de hele wereld duidelijk. Dat alles mag op het thuisfront niet

geweten zijn, vandaar de toenemende repressie in het land dat meer en meer gaat lijken op een immens concentratiekamp. Een ontwikkeling die Finland en Zweden ervan overtuigd heeft dat ze zich bij de NAVO moeten aansluiten. Dat alles laat vermoeden dat het conflict ver van voorbij is, wat natuurlijk ook geldt voor de ellende die het veroorzaakt.

Sommige lezers zullen mij verwijten dat ik dit artikel op een pessimistische noot afsluit. Kan zijn, maar het gaat wel over de zonde van Kaïn. Daar had God ook niet veel positiefs over te zeggen. Russen en Oekraïners zien hoe zijn woorden letterlijk waarheid aan het worden zijn. *Vervloekt ben jij!* Het is geen pretje om Rus te zijn, niet in het buitenland en zelfs in Rusland niet. En Oekraïne, daar moet je als Rus zeker weg, want daar schreeuwt het bloed van je broeder dat door de aarde opgenomen werd, tot God. De Oekraïners zelf zijn er nog het ergst aan toe en het is helemaal niet zeker dat ze God hoorden zeggen dat Kaïn niet zomaar door iedereen mag omgebracht worden. Misschien komt dat nog. Aan die toekomst moeten we nu met zijn allen werken. Met veel geduld, maar zonder illusies.

Eric MANHAEGHE